

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตย และได้วิวัฒนาการมาโดยลำดับ ดังนั้นการดำเนินการศึกษาของชาติ จึงได้กำหนดไว้เป็นความมุ่งหมายในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๓ ข้อ ๑ ว่า

รัฐมีความมุ่งหมายให้พลเมืองทุกคนได้รับการศึกษาตามควรแก่
 เอกเทศภาพ เพื่อเป็นพลเมืองดี มีศีลธรรมและวัฒนธรรม มี
 ระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ มีสุขภาพสมบูรณ์ มีจิตใจเป็น
 ประชาธิปไตย มีความรู้ความสามารถที่จะประกอบอาชีพ และทำ
 คุณประโยชน์แก่ประเทศชาติ^๑

โรงเรียนจึงมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับแผนการ
 ศึกษาแห่งชาติ ดังที่ Smith, Krouse และ Atkinson^๒ ได้กล่าวไว้ว่า "ในสังคมประชา
 ธิปไตย โรงเรียนมีความรับผิดชอบในการเตรียมประสบการณ์ที่จะทำให้นักเรียนสามารถมีส่วน
 ร่วมในการปกครอง เพราะถ้าหากประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการของกลุ่ม
 ขาดความซาบซึ้งเห็นคุณค่าของสถาบันประชาธิปไตย และความสามารถในการดำรงชีวิต
 ตลอดจนการทำงานร่วมกับสมาชิกอื่น ๆ ของสังคมด้วยกันแล้ว รากฐานของระบบการปกครอง

^๑ กองเผยแพร่การศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ, "แผนการศึกษาแห่งชาติ,"
เอกสารการศึกษา ของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ ๖ (พระนคร: โรงพิมพ์ รสพ., ๒๕๐๔),
 หน้า ๓.

^๒ Edward W. Smith, Stanley W. Krouse, and Mark M. Atkinson,
 "Social Studies Program," The Educator's Encyclopedia (New York:
 Prentice-Hall, Inc., 1969), p.347.

ของเราที่จะล้มเหลว" ดังนั้นจึงเป็นความรับผิดชอบของโรงเรียน เช่นเดียวกับบ้าน และสถาบันทางสังคมอื่น ๆ ที่จะจัดให้การศึกษาสําหรับเด็กชายและเด็กหญิง เพื่อว่าเขาจะกลายเป็นพลเมืองดีตามที่ประเทศชาติต้องการ นอกจากนี้ Maurice P. Hunt และ Lawrence E. Metcalf^๓ ยังได้กล่าวถึงหน้าที่ของโรงเรียนอีกว่าโรงเรียนสามารถช่วยให้นักเรียนเข้าใจถึงค่านิยมของตนและของสังคมได้โดยการฝึกแก้ปัญหาเกี่ยวกับข้อขัดแย้งทางค่านิยมในชั้นเรียน ดังนั้นจะเห็นได้ว่าหน้าที่ของโรงเรียนไม่ได้มีแต่เพียงจัดการศึกษาให้ความรู้ทางวิชาการเท่านั้น แต่ยังคงรับผิดชอบในการเตรียมประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตสําหรับเขาในอนาคตด้วย

การศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นนั้น ประกอบด้วยวิชาที่ต้องศึกษาหลายแขนง เช่น ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ศิลปะ และสังคมศึกษา ฯ ถ้าพิจารณาถึงวิชาสังคมศึกษาจะเห็นได้ว่าวิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่จะช่วยส่งเสริมให้เด็กทุกคนมีความรู้ความเข้าใจ มีความสามารถ มีทักษะ และทัศนคติอันพึงปรารถนาของสังคมในด้านต่าง ๆ ดังจะพิจารณาได้จากจุดประสงค์โดยทั่วไปของวิชาสังคมศึกษาดังนี้คือ

๑. เพื่อส่งเสริมให้เป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพ สามารถปรับตัวให้เข้ากับคนอื่น ๆ ได้ดี
๒. เพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้ที่จะเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจ
๓. เพื่อให้เข้าใจโลกมากขึ้น
๔. เพื่อให้มีความปรารถนาที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคม
๕. เพื่อพัฒนาความรู้และความซาบซึ้งในสิทธิ หน้าที่และความรับผิดชอบของพลเมือง

---

^๓ Maurice P. Hunt and Lawrence E. Metcalf, Teaching High School Social Studies (New York: Harper & Brothers Publishers, 1955), p. 89.

๖. เพื่อพัฒนาความสามารถในการประเมินผล ตลอดจนการคิดและ
ตัดสินใจด้วยตนเอง
๗. เพื่อให้มีความรู้และเห็นคุณค่าของความสงบสุข
๘. เพื่อส่งเสริมให้มีความสนใจและเข้าใจ ในเชื้อชาติ ศาสนา
ของแต่ละชาติ
๙. เพื่อเพิ่มพูนความรู้และให้เห็นคุณค่าของอดีตซึ่ง เป็นพื้นฐาน ของ
ปัจจุบัน
๑๐. ให้มีความรักชาติอย่างฉลาด
๑๑. ช่วยเพิ่มความสามารถในการพิจารณาวิเคราะห์ การโฆษณา
ชวนเชื่ออย่างมีเหตุผล

ฉะนั้นจะเห็นได้ว่าวิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของคนทุกคน โดยที่วิชานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้นักเรียนแต่ละคนเป็นสมาชิกที่มีคุณค่าของสังคมดังที่ Shirley H. Engle^๕ ได้กล่าวถึงความมุ่งหมายของวิชาสังคมศึกษาว่า "The goal of the social studies lies not in information but in the character of people. The goal is the good citizen."

จากข้อความข้างต้นจึงได้กล่าวมาแล้ว ได้แสดงถึงความมุ่งหมายของวิชาสังคมศึกษา ว่ามีได้มุ่งหมายแต่เพียงจะให้นักเรียนมีความรู้ทางด้านหลักวิชาเท่านั้น แต่จุดประสงค์ใหญ่อยู่ที่

^๕ Rudyard K. Bent and Henry H. Kronenberg, Principles of Secondary Education (5th ed.; New York: Mc Graw-Hill Book Co. Inc., 1966), p.236.

^๕ Shirley H. Engle, "Decision Making : The Heart of Social Studies Instruction, "Crucial Issues in the Teaching of Social Studies (New Jersey : Prentice-Hall, Inc., 1964), pp.29-30.

ความเป็นพลเมืองดี ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของสังคม และแผนการศึกษาแห่งชาติ จึงอาจกล่าวได้ว่า "สังคมศึกษาเป็นหัวใจของหลักสูตร" ^๖ แต่การที่จะจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพนั้น ครูจะต้องเข้าใจจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาเสียก่อน เพื่อจะได้ดำเนินการใดตรงตามเป้าหมาย และสิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ ควรที่จะได้มีการวางแผนการเรียนการสอนในแต่ละเทอมไว้ล่วงหน้า เพื่อช่วยให้ครูสอนได้ตรงตามหลักสูตร ทันตามกำหนดระยะเวลา ครอบคลุมกิจกรรมและอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับความต้องการของเด็ก เพื่อที่จะให้มีโปรแกรมวิชาสังคมศึกษาที่ดีที่สุดซึ่งจะมีผลในการผลิต "พลเมืองดี" ให้กับสังคม เพราะโปรแกรมการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาที่ใดวางแผนไว้เป็นอย่างดี ย่อมมีขอบเขตกว้างขวางพอที่จะทำให้เด็กเกิดประสบการณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับความสัมพันธ์กับวิชาแขนงอื่นที่มีอยู่ในหลักสูตร และเกี่ยวโยงไปถึงปัญหาและสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของเด็ก ตลอดจนได้มีโอกาสฝึกฝนประสบการณ์ที่จะพัฒนา ทักษะ และพฤติกรรม ซึ่งจะนำไปสู่ความเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย แต่จากปัญหาที่ประสบอยู่ในสังคมไทยซึ่งสะท้อนถึงคุณภาพของพลเมืองในปัจจุบันยังไม่เป็นที่น่าพอใจ เช่น จากการวิจัยของวัลลภ พุ่มพวง ^๗ เกี่ยวกับความคิดเห็นในการเป็นพลเมืองดีได้พบว่าคนไทยในกลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีความคิดเห็นไม่ถูกต้องในเรื่องค่านิยมและคำสอนในศาสนาเรื่องความรับผิดชอบในหน้าที่พลเมืองดี และเรื่องความเข้าใจในระบบประชาธิปไตย ส่วนความรู้เกี่ยวกับการปกครองประเทศโดยทั่วไป คนไทยในกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นถูกต้องเพียงร้อยละ ๕๐ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนการสอนยังไม่ประสบผลสมบูรณ์ตามจุดมุ่งหมาย โดยที่ผู้วิจัยได้พิจารณาจากเรื่องต่อไปนี้ เช่น

๑. การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีการเลือกตั้งทั่วไปที่สำคัญ ๑๒ ครั้ง มีเพียงครั้งเดียวที่ผู้ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งเกินกว่าร้อยละ ๕๐ ของผู้

^๖ Ralph C. Preston, Teaching Social Studies in the Elementary School. (New York : Rinehart & Company, Inc., 1955), P.10.

^๗ วัลลภ พุ่มพวง, "ความคิดเห็นของคนไทยเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดี" (วิทยานิพนธ์ ศึกษาศตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๑๓).

มีสิทธิออกเสียงทั้งหมด คือ การเลือกตั้งครั้งที่ ๕ เมื่อวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๐๐ มีผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งทั้งหมด ๕,๘๘๓,๐๓๘ คน ไปใช้สิทธิ ๕,๖๖๘,๕๕๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๓๓ ส่วนการเลือกตั้งครั้งอื่น ๆ ไม่ปรากฏว่ามีครั้งใดที่มีผู้ใช้สิทธิเกินกว่าร้อยละ ๕๐

จากสถิติเหล่านี้ แสดงว่าคนไทยส่วนใหญ่ยังไม่เห็นความสำคัญของการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศตามวิถีทางแห่งประชาธิปไตย

๒. การกระทำผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมของคนไทย จากสถิติกรมตำรวจปรากฏว่า ปี พ.ศ. ๒๕๑๐ มีคดีอาชญากรรมโดยเฉลี่ย ประชากร ๑ แสนคนมีคดีเกิดขึ้นถึง ๒,๑๐๗ ราย^๘

๓. การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนหรือผู้เยาว์ในปี พ.ศ. ๒๕๑๑^๙ มีเด็กและเยาวชนที่สถานีพินิจรับไว้ระหว่างสอบสวน ๓,๒๒๑ คน ศาลพิพากษามีความผิด ๑,๔๕๔ คน ความผิดเหล่านี้มีลักษณะเช่นเดียวกับผู้ใหญ่ทำ เช่น คดีวางเพลิง กระทำอนาจาร ข่มขืน ฆาตกรรม ทำร้ายร่างกาย ลักทรัพย์ เป็นต้น

จากสถิติดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าเด็กและเยาวชนได้กระทำความผิดเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดความหวุ่นวิตกว่าเขว่น เหล่านี้อาจกลายเป็นอาชญากรเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่อาจก่อให้เกิดปัญหาในสังคมได้ ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ สะท้อนให้เห็นขอบเขตรองของการจัดการศึกษาอบรม หลักสูตร แบบเรียน การเรียน การสอนในโรงเรียน โดยเฉพาะวิชาสังคมศึกษาซึ่งมีหน้าที่ที่จะต้องฝึกฝนนักเรียนให้รู้จักตัดสินใจในค่านิยม เช่นเดียวกับให้ความรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริงต่าง ๆ เนื่องจากว่า "สังคมที่เราอยู่นั้นปัญหามากมาย ดังนั้นสังคมจึงต้องการประชาชนที่

^๘ กองวิจัยและวางแผน กรมตำรวจ, สภาพและสาเหตุของอาชญากรรม, ("เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่องการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม,"; สำนักงานสถิติแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรีย, ๒๕๑๒), หน้า ๕.

^๙ ศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง กระทรวงยุติธรรม, การแก้ไขเด็กกระทำความผิด (๒๕๑๒), หน้า ๓-๔.

มีทั้งความรู้ และมีการตัดสินใจได้ถูกต้องตามกาลเทศะ" ๑๐

นอกจากปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพของผลเมืองแล้วยังมีการวิจัยพบว่าสถานภาพของวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งเนื่องมาจากการสอนที่ขาดการบรรยาย และให้นักเรียนท่องจำรายละเอียด ขอให้จริงตาง ๆ จากตำราเรียน เพื่อใช้ในการทดสอบแบบทบทวนความจำ ทำให้นักเรียนหันไปสนใจวิชาอื่น ๆ ซึ่งมีการใช้วิธีการสอนและอุปกรณ์ที่น่าสนใจและท้าทายความคิด นอกจากนี้แล้วยังปรากฏว่านักเรียนได้ระบุว่าวิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่น่าสนใจ แต่มีประโยชน์น้อยที่สุดในบรรดาวิชาทั้งหมด ๑๑

สำหรับในประเทศไทยจากการศึกษาผลงานการวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนสังคมศึกษา รัตนศิริ สรชาติ ๑๒ พบว่าส่วนใหญ่ นักเรียนมีทัศนคติที่ติดต่อกับวิชาสังคมศึกษา มีส่วนน้อยที่ไม่ชอบโดยให้เหตุผลว่าต้องใช้ความจำมากและเป็นวิชาที่ไม่สนุก จากการวิจัยของจิตรบุญรวม เหว้าวัฒนา ๑๓ พบว่าวิธีการสอนของครูยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร อุปกรณ์

๑๐ Theodore Kaltsounis, "Cognitive Power Through the Social Studies : Upper Grades, " Educational Leaderships April (1970), p.667.

๑๑ Edwin Fenton, Teaching the New Social Studies in Secondary Schools: An Inductive Approach (New York : Holt, Rinehart and Winston, Inc., 1966), pp.1,117.

๑๒ รัตนศิริ สรชาติ, "การสำรวจทัศนคติและความสนใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ๑-๒ ที่มีต่อวิชาสังคมศึกษา" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๐๕)

๑๓ จิตรบุญรวม เหว้าวัฒนา, "การสำรวจปัญหาและอุปสรรคในการสอนวิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๐๘)

น้อยและไม่ทันสมัย ครูจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรน้อยไป และจากการวิจัยของพาดิ แสงกิจ^{๑๔} ได้แสดงให้เห็นว่าครูและนักเรียนส่วนมากมีทัศนคติที่ติดต่อการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา แต่ครูส่วนใหญ่มีปัญหาทางค่านฐานะทางเศรษฐกิจ และภาระหน้าที่การงาน เนื่องจากมีชั่วโมงสอนและงานพิเศษที่ต้องทำมาก ในค่านอุปกรณมีปัญหาเกี่ยวกับค่าใช้จ่าย วิธีสร้าง และการใช้อุปกรณ์การสอน ครูมีความเห็นว่าอุปสรรคที่สำคัญอันมีผลต่อการสอนวิชาสังคมศึกษาอย่างยิ่งได้แก่การที่นักเรียนขาดความสนใจและไม่เห็นความสำคัญของวิชานี้ สำหรับการแก้ไขปรับปรุงสุพาดิ โคตรจรัส^{๑๕} ได้เสนอแนะว่า ครูควรปรับปรุงวิธีการสอน เตรียมการสอน และค้นคว้าหาความรู้ประกอบการสอนอย่างดี ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อปรับปรุงการสอนของตนเองอยู่เสมอ กระทรวงศึกษาธิการควรปรับปรุงประมวลการสอน หนังสือแบบเรียนให้เหมาะสมกับความสนใจ ความสามารถของนักเรียนและให้ทันต่อเหตุการณ์ในปัจจุบัน นอกจากนี้ควรมีสถาบันเทศกให้มากพอที่จะให้ความช่วยเหลือแก่ครูในค่านปรับปรุงการสอน และเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการให้สูงขึ้น

จากปัญหาต่าง ๆ ในสังคมตั้งไกลดวามาแล้วข้างตน ตลอดจนปัญหาในการสอนวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนต่าง ๆ สะท้อนให้เห็นว่าการสอนวิชาสังคมศึกษาในประเทศไทย ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เพราะยังไม่สามารถสอนให้บรรลุถึงจุดหมายที่วางไว้อย่างสมบูรณ์ การเสริมสร้างพลเมืองคืออันเป็นจุดหมายหมายของวิชาสังคมศึกษาเป็นปัญหาใหญ่ที่คองการการวางแผน การจัดค่านเงินงานที่รัดกุมและเหมาะสมจึงจะประสบผลสำเร็จ ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาคุณลักษณะโปรแกรมการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในปัจจุบันกับการจัดและการ

^{๑๔} พาดิ แสงกิจ, "แนวคิดเกี่ยวกับการปรับปรุงการสอนวิชาสังคมศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย" วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๑๐.

^{๑๕} สุพาดิ โคตรจรัส, "แนวคิดเกี่ยวกับการปรับปรุงการสอนวิชาสังคมศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น" วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๑๒.

คำเนินการตามโปรแกรมนั้น ๆ ในโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
 ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ว่ามีคุณลักษณะอย่างไร มีส่วนเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดี
 หรือไม่ เพียงใด และแตกต่างกันหรือไม่ ในโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์ ผู้วิจัย
 คาดว่าโรงเรียนเหล่านี้ซึ่งอยู่ในเขตนครหลวงน่าจะมีความพร้อมในการจัดโปรแกรมการเรียน
 การสอนวิชาสังคมศึกษาตลอดจนการจัดดำเนินการตามโปรแกรมทั้งในคานบุงคลาการ วัสดุ
 อุปกรณ์ที่มีคุณภาพดีและเหมาะสม ผลของการวิจัยจะเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางในการจัด
 ดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดโปรแกรมการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น
 ตลอดจนการนิเทศการสอน และการปรับปรุงโปรแกรมให้เป็นที่ไปอย่างมีประสิทธิภาพ และให้
 บรรลุจุดมุ่งหมายของวิชาสังคมศึกษาที่ยิ่งขึ้นต่อไปด้วย.

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาวัตถุประสงค์ วิธีการจัดโปรแกรมการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา และการดำเนินการสอนของครูตามโปรแกรมในด้านวิธีการสอน อุปกรณ์ กิจกรรมประกอบการสอน การวัดผล ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนตามโปรแกรม ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของโรงเรียนในจังหวัดพระนคร ธนบุรี

๒. เพื่อศึกษาความเข้าใจของครูในเรื่องโปรแกรมการเรียนการสอน และการจัดการสอน ตลอดจนเพื่อศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการปรับปรุง เพื่อประโยชน์ในการจัดโปรแกรมการเรียนการสอนต่อไป

๓. เพื่อเปรียบเทียบลักษณะการจัดโปรแกรมการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาระหว่างโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์ว่าเหมือนหรือแตกต่างกันเพียงใด เพื่อเป็นแนวคิดในการปรับปรุงโปรแกรมให้ถูกต้องและเหมาะสมกับความต้องการ และความเป็นจริง

สมมุติฐานของการวิจัย

โรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์ในเขตพระนคร ธนบุรี มีการจัดโปรแกรมการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาไม่แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

๑. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งสอนประจำอยู่ในโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์ในจังหวัดพระนคร และธนบุรี จำนวน ๓๐ โรงเรียน

๒. การวิจัยครั้งนี้เกี่ยวข้องกับการจัดและการดำเนินการตามโปรแกรมการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ความคิดเห็น และความเข้าใจของครูรวมทั้งปัญหาและแนวทางแก้ไข

คุณค่าของการวิจัย

๑. ข้อเท็จจริงที่ได้รับจากการวิจัยนี้ นักการศึกษาหรือผู้บริหารการศึกษาอาจนำไปใช้ในการปรับปรุงและส่งเสริมการจัดโปรแกรมการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ให้มีประสิทธิภาพดีขึ้น ทั้งในด้านการปรับปรุงหลักสูตร แบบเรียน กิจกรรม อุปกรณ์การสอน ตลอดจนการผลิต และปรับปรุงคุณภาพของครู
๒. ผู้บริหารโรงเรียนอาจใช้ข้อมูลนี้ ไปประกอบการพิจารณาจัดครูเข้าทำการสอนวิชาสังคมศึกษาได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนจัดบริการต่าง ๆ แก่ครูและนักเรียนได้พอเพียง และเหมาะสมยิ่งขึ้น
๓. สถาบันฝึกหัดครู อาจจะใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรของการฝึกหัดครู เพื่อผลิตครูที่มีสมรรถภาพในการสอนวิชาสังคมศึกษา ตลอดจนจะคอยช่วยกระทรวงศึกษาธิการในการอบรมเกี่ยวกับการจัดโปรแกรมในโรงเรียน และนิเทศการสอนให้กับครู อย่างมีประสิทธิภาพตรงตามความต้องการซึ่งจะได้ผลคุ้มค่ามากยิ่งขึ้น
๔. เพื่อเป็นแนวทางแก่นิสิตนักศึกษา ครูและผู้สนใจที่จะทำการค้นคว้า และวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ต่อไป

ความจำกัดของการวิจัย

แบบสอบถามที่ใช้ อาจสื่อความหมายได้ไม่ชัดเจนพอซึ่งมีผลให้คำตอบไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ของผู้วิจัยต้องการ

ผู้ตอบแบบสอบถาม อาจตอบแบบสอบถามบางข้อไม่ตรงกับความเป็นจริงที่เดียว โดยอาจเกรงว่าจะมีส่วนใดส่วนเสียจากการตอบแบบสอบถาม

คำจำกัดความ

๑. โปรแกรม หมายถึง การวางแผนงานที่กำหนดเป็นแนวความคิด และแนวปฏิบัติ งานอย่างใดอย่างหนึ่งไว้อย่างเป็นระเบียบ เพื่อให้งานนั้นสำเร็จตามความมุ่งหมาย

๒. การเรียนการสอน หมายถึง การจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนให้เป็นไปตามหลักสูตร และประมวลการสอน ตลอดจนการวางตัวบุคคลสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร ซึ่งรวมไปถึงกิจกรรมระหว่างครูและนักเรียนด้วย

๓. วิชาสังคมศึกษา หมายถึง วิชาที่อาศัยความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทั้งในด้านสังคมและธรรมชาติ ได้แก่วิชาหน้าที่พลเมือง ศีลธรรม ภูมิศาสตร์ และประวัติศาสตร์ ที่จัดสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นวิชาหนึ่งที่กล่าวไว้ในหลักสูตร พ.ศ. ๒๕๐๓

๔. มัธยมศึกษาตอนต้น หมายถึง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑, ๒ และ ๓

๕. ครูสังคมศึกษา หมายถึง ผู้ที่กำลังสอนวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนรัฐบาล และโรงเรียนราษฎร์ ในจังหวัดพระนคร-ธนบุรี

๖. โรงเรียนรัฐบาล หมายถึง โรงเรียนในสังกัดแผนกโรงเรียนส่วนกลาง กองโรงเรียนรัฐบาล กรมวิสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

๗. โรงเรียนราษฎร์ หมายถึง โรงเรียนของเอกชน องค์การหรือมูลนิธิ สอนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ ภายใต้ความควบคุมของกองโรงเรียนราษฎร์ กรมวิสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ